

**НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
АДВОКАТ СТОРЧОУС ОЛЕГ ВІТАЛІЙОВИЧ**

Свідectво про право на заняття адвокатською діяльністю серії ЧК № 001113 від 01.04.2019р.,
видане Радою адвокатів Черкаської області, адреса робочого місця адвоката:
адреса для листування: 18016, м. Черкаси, вул. Захисників Азовсталі, б.1 кв. 47
м.т. 097 298 83 66,
e-mail: advokatstorchous@gmail.com веб-сайт: www.lespravo.com.ua

09.10.2025 № 63/1
На №04-15/15-2025/217766 від 22.09.2025

**Голові Комітету Верховної ради
України
питань екологічної політики
та природокористування
Олегу БОНДАРЕНКУ**

Щодо надання звіту за результатами офіційного візиту

Цим листом засвідчую свою повагу та повідомляю наступне:

У ході офіційного візиту делегації представників України, що відбувся протягом 6-15 вересня 2025 року в рамках програми двостороннього співробітництва Федерального міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини, його учасники мали чудову можливість ознайомитись із багатим досвідом цієї європейської країни у сфері лісового господарства. Важливо відмітити, що практика лісокористування ФРН ґрунтується на принципах сталого управління лісами, науково обґрунтованих рішеннях та інтеграції екологічних, економічних і соціальних аспектів. Вважаю, що такий досвід може бути корисним для приведення національного законодавства (у відповідність до права Європейського Союзу, в тому числі – щодо внесення низки змін у нормативно-правові акти України в сфері лісового господарства. У зв'язку з чим пропоную наступні пропозиції щодо вдосконалення законодавства:

1. Щодо умов відвідування громадянами лісів в порядку загального природокористування

У лісах природно існує низка небезпек, які не можуть бути повністю усунені навіть за належного догляду. Завислі або пошкоджені дерева, нерівний рельєф місцевості, коріння, гілки, каміння чи інші природні елементи становлять потенційну загрозу для людей, які перебувають у лісі. Під час сильного вітру чи негоди ці ризики значно зростають — дерева або великі гілки можуть падати, ґрунт стає слизьким, що може призвести до травмування. Для мінімізації ризиків діяльності постійних лісокористувачів в Україні важливо законодавчо підкреслити, що перебування громадян у лісі здійснюється на власний ризик. Такий підхід уже реалізований у лісовому законодавстві Німеччини, де у

більшості законів про ліси федеральних земель прямо зазначено, що право громадян на вільне відвідування лісу здійснюється «виключно на власний ризик». Це означає, що власник або користувач лісу не несе відповідальності за типові природні ризики, притаманні лісовому середовищу, якщо вони не виникли внаслідок його недбалості чи порушення спеціальних правил безпеки.

В українському лісовому законодавстві доцільно закріпити аналогічну норму в Лісовому кодексі, зокрема у статті 66, де варто прямо визначити, що громадяни мають право перебувати у лісах в порядку загального лісокористування (відпочинку, прогулянок і насолоди природою, збирання ягід, грибів) однак роблять це на власний ризик, усвідомлюючи можливі природні небезпеки. Така норма має встановлювати, що власники або постійні лісокористувачі не зобов'язані забезпечувати абсолютну безпеку від природних ризиків, якщо не створюють штучних джерел небезпеки чи не порушують вимог охорони праці та безпеки.

2. Щодо компенсації постійним лісокористувачам

Створення національних природних парків, заказників чи інших охоронюваних територій в Україні часто здійснюється шляхом віднесення лісових земель до складу ПЗФ без вилучення їх у постійних лісокористувачів. У результаті лісокористувачі фактично втрачають джерела доходів від проведення рубок, оскільки будь-яке лісокористування, зокрема - заготівля деревини, обмежується або повністю забороняється (за виключенням проведення ВСП за умови отримання дозволів та лімітів в порядку ст. 9-1 З.У. «Про природно-заповідний фонд України»). Також лісогосподарські підприємства одночасно змушені нести додаткові витрати на охорону проголошених території, запобігання пожежам, незаконним рубкам, охорону тварин і рослин, моніторинг. Проте в Україні лісове законодавство по суті не передбачає механізму компенсації таких втрат, що створює фінансову нерівновагу та значно знижує зацікавленість лісокористувачів у встановленні та підтримці природоохоронних режимів.

Разом з тим, в Німеччині на основі законів про ліси окремих федеральних земель сформувалась чітка практика державної підтримки власників і користувачів лісів у випадках, коли на них покладаються додаткові обмеження з метою охорони довкілля. Зокрема, державні або регіональні органи лісової адміністрації надають компенсації тим, хто зазнає економічних втрат унаслідок запровадження охоронних режимів, створення природоохоронних територій або заборони на проведення певних лісогосподарських робіт. Суть цієї політики полягає в тому, що суспільна вигода від збереження лісів повинна бути розділена з тими, хто несе реальні фінансові втрати від обмеження господарської діяльності. Компенсації власникам і користувачам лісів можуть набувати різних форм. По-перше, це грошові виплати за втрату вигоди. Власник або користувач отримує відшкодування у випадках, коли обмеження роблять неможливою або економічно не вигідною заготівлю деревини, проведення вибіркового рубок чи використання побічних лісових ресурсів. По-друге, у низці земель Німеччини, зокрема у Баварії та Баден-Вюртемберзі, власники лісів, що входять до складу

заповідних територій або охоронюваних ландшафтів, користуються податковими пільгами: зменшується земельний податок, а також частково звільняють від зборів, пов'язаних із лісогосподарськими роботами. Окрім цього, держава або земельна влада компенсує витрати на охорону територій, які лісокористувач несе в інтересах суспільства. Це стосується патрулювання, протипожежних заходів, прибирання бурелому, облаштування протипожежних просік і лісових шляхів, а також моніторингу шкідників і хвороб деревини. Таким чином, частина фінансового навантаження перекладається на державу, що визнає суспільну цінність цих робіт.

Так, в умовах надскладної економічної ситуації в Україні, що ускладнений війною та обмеженими бюджетними ресурсами, важливо зараз закласти правові механізми для підтримки власників і користувачів лісів у майбутньому, коли економічний стан стабілізується. Досвід Німеччини показує, що ефективна державна підтримка лісокористувачів у випадках введення додаткових обмежень з метою охорони довкілля дозволяє поєднати екологічні, економічні та соціальні інтереси. Тому до природоохоронного та лісового законодавства слід внести відповідні зміни, відповідно до яких запровадити механізми компенсації економічних втрат для постійних користувачів лісів у разі створення природоохоронних територій або обмежень щодо проведення лісогосподарських робіт. Це можуть бути грошові виплати за втрату вигоди або інші форми економічної підтримки. Крім того, можливе запровадження податкових пільг для лісокористувачів, які здійснюють охоронні та природоохоронні заходи. Наприклад, скасування земельного податку у розмірі 0,1 % від НГО на заповідні території, або часткове звільнення від рентної плати тощо.

3. Щодо створення Дорадчого органу при Міндовкілля

Ефективне управління лісовим господарством вимагає дотримання балансу між економічними, екологічними та соціальними інтересами, що можливо лише за умов системного науково обґрунтованого підходу. Сучасні виклики у сфері лісокористування включають ризики надмірного або непередбаченого втручання в екосистеми, що може призводити до збитків економіці лісокористування, втраті біорізноманіття, підвищення вразливості лісових масивів до шкідників і пожеж, а також соціальної напруги серед місцевих громад та лісогосподарських підприємств.

Наявна практика окремих правових рішень у сфері використання лісів (законодавство про ОВД, непередбачені обмеження у призначенні рубок тощо) демонструє певну хаотичність, безсистемність, застосування маніпулятивних практик в ініціативах, та поширення екологічного популізму. Це призводить до ухвалення непередбачених обмежувальних заходів у сфері лісового господарства без належного економічного та наукового обґрунтування, завдання соціально-економічних збитків, конфліктів між громадськістю та лісокористувачами, реєстрацією кримінальних проваджень правоохоронними органами.

Тому вважаю обґрунтованим створення при Мінекономіки Лісової ради як дорадчого органу, що консультуватиме Міністерство при внесенні змін до законодавства, регулювання спірних питань лісокористування. До складу

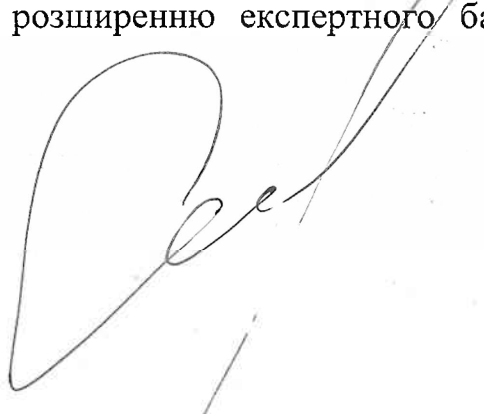
Лісової ради пропоную включити представників державних та приватних лісокористувачів, наукових установ в сфері лісового господарства, довкілля, деревообробного сектору, а також незалежних експертів від природоохоронних громадських організацій, які матимуть можливість висловлювати своє бачення вирішення тих чи інших проблем. Також Лісова рада забезпечуватиме подання проектів науково обґрунтовані рішення щодо лісокористування на основі даних лісової науки, дистанційного зондування, національної інвентаризації лісів, поєднуючи економічну доцільність господарської діяльності, збереження екосистем та врахування соціальних інтересів місцевих громад. Вона зможе розробляти рекомендації та пропозиції щодо внесення змін у законодавство на основі комплексного аналізу ризиків та наукових даних і забезпечує прозорість і об'єктивність прийняття рішень у спірних питаннях лісокористування. Порядок діяльності Державної лісової ради, включаючи формування складу, тривалість повноважень членів та механізми підготовки пропозицій і рекомендацій, пропоную встановити порядком, що затверджуватиме Мінекономіки.

Подібні дорадчі структури ефективно функціонують у системі лісового управління ФРН. Зокрема, у Баден-Вюртемберзі діє Landesbeirat für Waldwirtschaft земельна консультативна рада з питань лісового господарства, яка включає представників державної адміністрації, наукових установ, приватних лісовласників та екологічних організацій. Вона забезпечує експертну підтримку Міністерства продовольства, сільського господарства та захисту споживачів при розробленні лісової політики, стандартів ведення лісового господарства та реформ нормативної бази. У Баварії функціонує Bayerischer Forstwirtschaftsrat — дорадчий орган при Міністерстві сільського господарства, який готує аналітичні висновки щодо сталого розвитку лісів, збалансування екологічних і економічних інтересів та використання даних лісової інвентаризації. На федеральному рівні Німеччини працює Bundesbeirat für Waldpolitik, який консультує Федеральне міністерство продовольства і сільського господарства. Цей орган забезпечує міжсекторальний діалог між урядом, наукою, бізнесом і громадянським суспільством у питаннях кліматичної політики, охорони лісів і розвитку «зеленої економіки».

Перелік викладених пропозицій не є вичерпним та може бути розширений у разі подальшого опрацювання викладених пропозицій.

Також, користуючись нагодою висловлюю щиро подяку представникам Комітету як організаторам офіційного візиту і колегам за плідну співпрацю, змістовні дискусії та обмін досвідом, які сприяли поглибленню власних професійних знань та розширенню експертного бачення у сфері лісового законодавства.

З повагою,
Адвокат

Олег СТОРЧОУС